

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему:

Формування символічної політики засобами літератури та мистецтва

Кафедра політичних наук і права

Спеціальність 052 «Політологія»

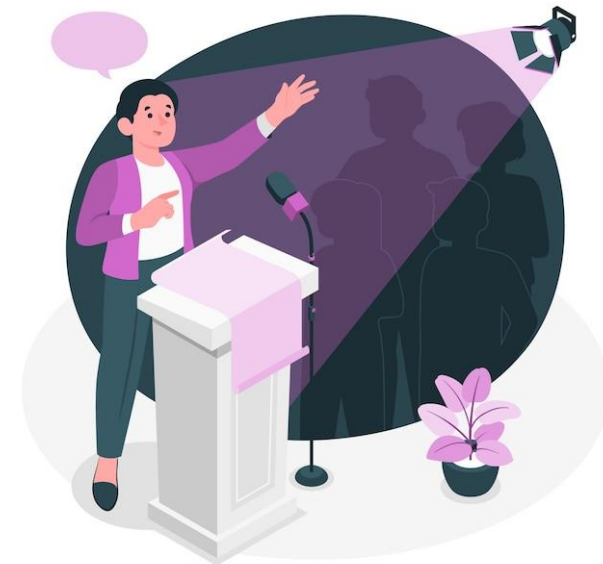
Освітня програма «Політичний менеджмент»

Студента 4 курсу денної форми навчання Майського Дмитра

Сергійовича

Науковий керівник: доктор політичних наук, професор

Перегуда Євген Вікторович

Актуальність теми

Актуальність даної роботи обумовлюється зростанням ролі символічної політики у сучасних політичних системах. По-перше, поодинокими залишаються у світі випадки, коли верховна влада передавалася лише у спадок. Навіть у більшості монархій наразі державне управління здійснюється органами, які обираються населенням або представниками певних соціальних груп або політичних сил. По-друге, залишились у минулому часи, коли державна або взагалі політична влада ґрунтувалася на принципі фізичного насилля. Та й чинники економічного домінування у суспільстві все менше стають вирішальними. Натомість дедалі більшого значення набувають чинники довіри населення до влади, на чому й базується легітимність останньої. По-третє, особливості новітніх комунікаційних технологій спрямовані не лише на розширенні інформаційних потоків, а й на скорочення суспільних витрат на споживання суспільно-політичної інформації. Ось тут й криється зростання ролі тих технологій, метою яких є просування символічної інформації та формування на основі останньої суспільно-політичних відносин. Дедалі більше відбувається перехід від дискурсивності до символізації політики, зростання ролі символічної політики. У межах останньої використовуються, зокрема, сучасні література та мистецтво.

З іншого боку, інтенсифікація суспільного діалогу та технологічний прогрес зумовлюють ще одну тенденцію суспільно-політичного розвитку протягом останнього століття, щр віддзеркалюється, зокрема, в науці. Йдеться про перехід від хронополітичного підходу до підходу, в основі якого знаходиться принцип просторового розвитку.

Сукупність вказаних тенденцій суспільно-політичного розвитку обумовили зміни в концепціях наукового його вивчення. З'явилися численні концепції просторового розвитку суспільства, символічної політики тощ. Водночас широта об'єкта обумовлює далеке від стану вичерпності стан його дослідження.

Інформаційну базу дослідження можна умовно поділити на дві групи

До першої увійшли філософські та наукові праці, в яких теоретично обґрунтовувалася проблематика формування символічної політики. Це, зокрема, роботи Г. Лассвела, Д. Істона, Дж. Сарторі, П. Бурдію, А. Лефевра, вітчизняних дослідників.

Окреме місце посідає в цьому рядку праця К. Еларда, який поставив багато проблем символічного впливу архітектури на мешканців міст та намагався вирішити деякі з цих проблем. Другу групу джерел утворили твори письменників, кіномитців, розробників програмового забезпечення.

Метою цієї роботи є аналіз символічних механізмів впливу на політичну свідомість окремих індивідів, соціальних груп та суспільства в цілому, розгорнуте пояснення того, як первинну перцепцію суспільного простору формують засоби літератури та мистецтва.

Для досягнення мети було визначено такі *завдання* дослідження

Кіно, ігрова індустрія, література та архітектура. Автор бажає викласти та проаналізувати понятійну теоретичну базу та кейси, які відбулися на практиці, зазначити процес виникнення вражень і суджень, що формується з урахуванням передумов і позицій, засвоєних індивідом раніше.

- вивчити тенденції становлення наукових концепцій дослідження просторового розвитку суспільства, явища символічної політики;
- проаналізувати базовий категоріально-понятійний апарат сприйняття політичного простору інструментами символічної політики, зокрема, поняття самого політичного простору, його понятійну складову, поняття символу та його ознак, символічної влади, символічної політики, інструментів її впливу, зокрема маніпуляції;
- концептуалізувати за допомогою кейсів символічний вплив літератури на формування політичної свідомості;
- розкрити можливості впливу кіномистецтва та ігрової індустрії на формування свідомості окремих індивідів та суспільства в цілому, дослідити, як кіномистецтво віддзеркалює тенденції суспільного розвитку епохи;
- проаналізувати роль архітектури у сприйнятті індивідом політичного простору.

Об'єктом дослідження є процес формування політичної свідомості індивідом, символізм політичного простору та його інтерпретація, а також, водночас, зворотній вплив характеру сприйняття індивідом простору на впроваджені символи, наслідки цього сприйняття.

Предмет дослідження – символічний вплив літератури, кіномистецтва, ігрової індустрії та архітектури на суспільство, на характер сприйняття індивідом простору.

Результати та висновки

У суспільних науках у XX ст. відбувся «просторовий поворот», проте поняття простору відривається від суто географічної детермінації та набуває ознак соціального.

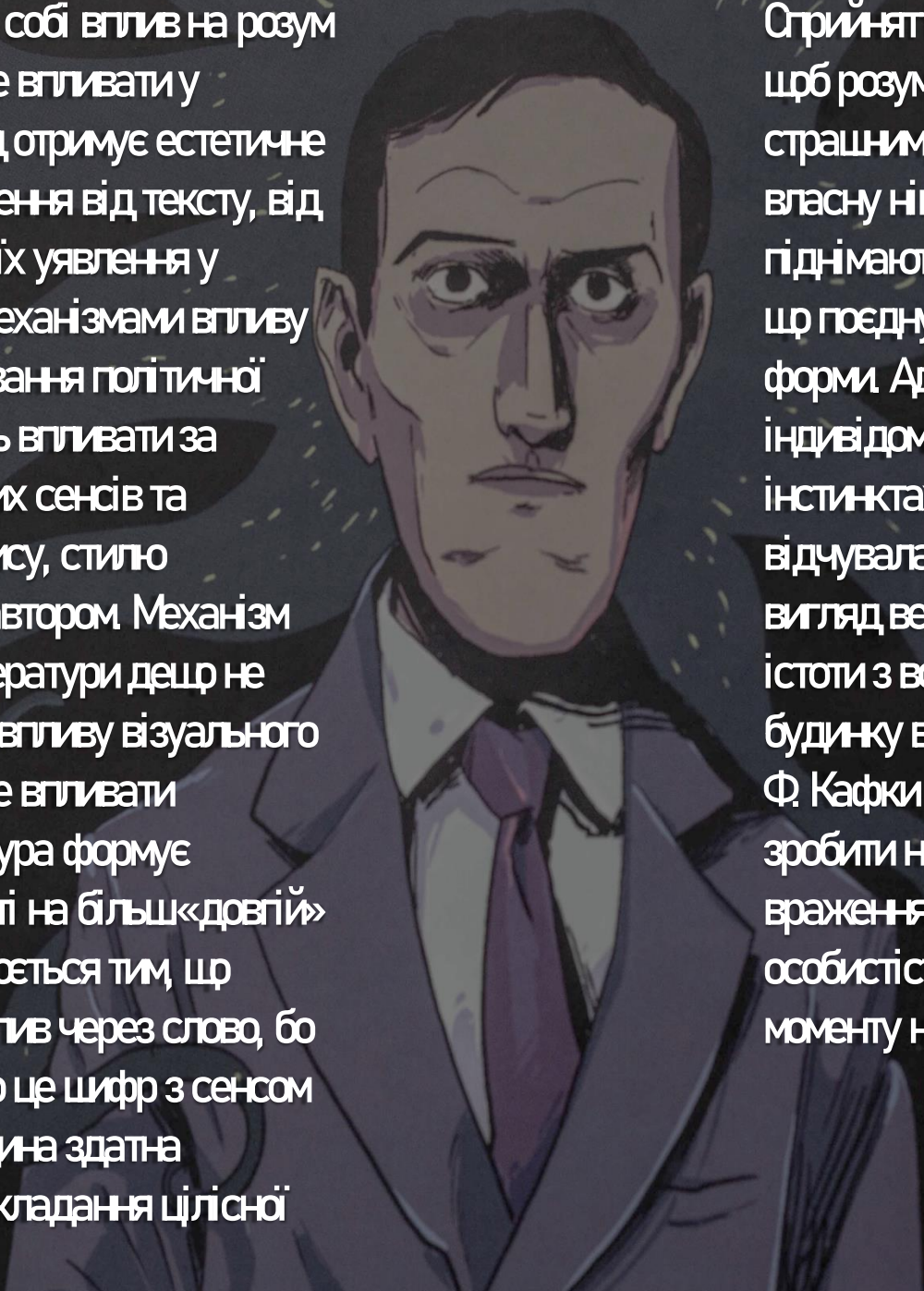
Стрімкий розвиток комунікаційних технологій, залучення широких мас до суспільно-політичного життя зумовлюють поширення явища символічної політики. Символічна влада – влада, яка здатна конструювати соціальну реальність, стверджувати або змінювати світобачення і, таким чином, впливати на суспільство. Символічна політика – діяльність, яка направлена не на раціональне осмислення, а на навіювання способів інтерпретації реальності задля легітимації влади. Держава чинить вплив на особистість та суспільство. Вона використовує символи, які знаходять місце у серці індивіда та заохочують його реагувати, отримувати емоції, враження та програмують на потрібні дії. Існують інструменти та методи, за допомогою яких вплив чиниться особливо ефективно. На ефективність сприйняття символу впливають емоційна яскравість, закладені у нього сенси, образи, та ступінь легкості для створення чіткої асоціації індивіда з символом. Саме для ефективності впровадження символу застосовують, у тому числі, методи пропаганди і маніпуляції.

Символи оцінюються по-різному соціальними групами. Оцінка системного значення символу відіграє роль у осмисленні тієї реакції, яку викликає вживання символу.

Врогідність, що людина прийме систематичну важливість символу, якщо один або декілька його компонентів не є для нього значущим, є набагато меншою

Символи, які здійснюють більше враження на людину, викликають сильнішу і передбачувану реакцію у її розумі, ніж ті, які здаються їй не такими важливими. Оціночна компонента дозволяє виділяти диференціацію у значеннях, що відносять до різних символів.

Література поєднує у собі вплив на розум та почуття. Вона може впливати у моменти, коли індивід отримує естетичне враження та задоволення від тексту, від сприйняття творів та їх уявлення у власній свідомості. Механізмами впливу літератури на формування політичної свідомості є здатність впливати за допомогою закладених сенсів та символів, формою опису, стилю ілюстрації простору автором. Механізм реалізації впливу літератури дещо не схожий з механізмом впливу візуального мистецтва, яке здатне впливати моментально. Література формує сприйняття реальності на більш «довгій» дистанції. Це зумовлюється тим, що література чинить вплив через слово, бо слово є символ. Слово це шифр з сенсом та посилом, який людина здатна інтерпретувати для складання цілісної картини.

Сприйняття людини націлене на те, щоб розуміти щось незвідане іноді страшним, налаштоване відчувати власну нікчемність на тлі шпигів, що піднімаються продуманим холодом, що поєднують у собі гострі кути і форми. Адже розуміння простору індивідом іноді побудовано на інстинктах, з давніх-давен людина відчувала занепокоєння, побачивши вигляд величезних споруд. Тому істоти з всесвіту Г. Лавкрафта, опис будинку в Е. П., далекий замок Ф. Кафки змальовані з метою зробити на індивіда незабутнє враження, відчуття того, що особистість до цього заповітного моменту не бачила подібного.

Аналіз окремих кейсів зі сфери кінофільмів та ігрової індустрії свідчить, що вони мають великий потенціал для передачі закладених сенсів та створення символів.

Кіно є важливим інструментом та неймовірною можливістю показати епоху, часовий проміжок, період. Для індивіда кіно є дуже зручним способом пізнавати світ і розширювати світогляд, адже візуальна інформація простіше запам'ятовується, а правильно розставлені акценти залишають у пам'яті слід.

Індивід відчуває потребу сприймати простір, що оточує його. Вважає за важливе рефлексувати, відчувати причетність до побаченого раніше явища або об'єкта. Враження його можуть залежати від висоти, ширини, контурів предмета, що вивчається, а також від передумов і суджень, що вже на той момент у розумі індивіда, щодо яких він здійснює аналіз побаченого предмета. Дані настанови та судження частково є результатом впливу проєктів масової культури, таких як кіно та ігрова індустрія.

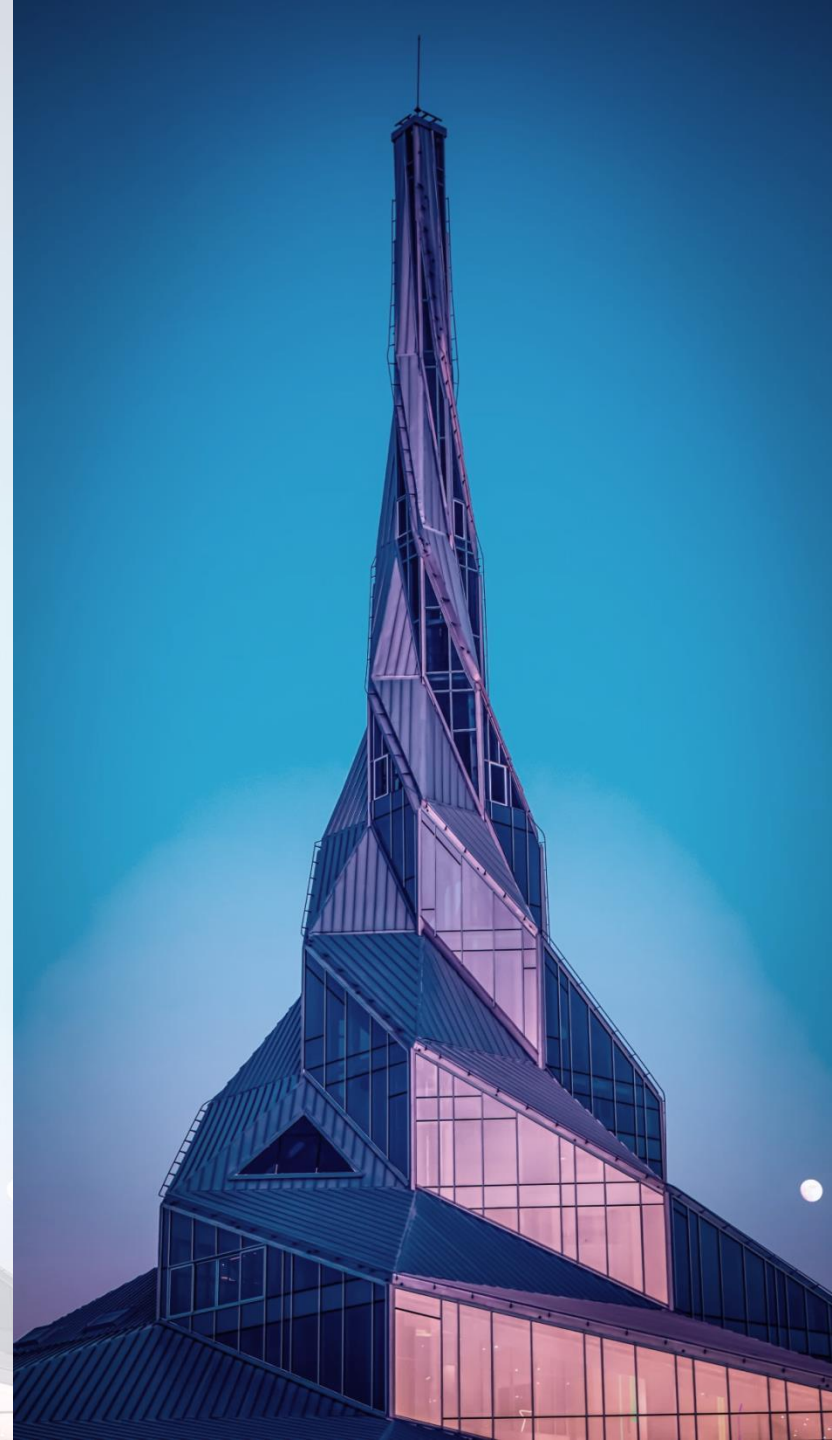
Важливо сприймати ігрову індустрію не як розважальне, не як інтертеймент. Думка про це є докорінно невірним судженням, адже будь-які історії, нехай і в ігровому форматі, не існують у вакуумі, вони активно ставлять суспільству питання досить широкого спектра, що поширюються від теми етичного вибору до моралі в науці.

Потреба індивіда у рефлексії на побачене явище породжує бажання інтерпретувати реальність, створюючи зокрема кіно та ігри, які не намагаються копіювати навколишній світ, а саме прагнуть переосмислити навколишнє сьогодення та показати власне бачення реальності.

Архітектура займає окреме місце у розумі людини. Вона не тільки сприяє навіюванню людині цінностей та вражень, вона практично формує світобачення людини. У дитинстві сприйняття архітектури навколо залишає відбиток на все життя, в дорослому віці навколишнє середовище безперервно формує наше сприйняття.

Архітектура дає митцю можливість доносити ідеї та впливати на суспільство. Митець має можливість не тільки залишити себе в історії міста та самореалізуватися, а й доносити до суспільства важливі сенси, вести з ним діалог.

Архітектурний стиль міста дозволяє побачити, чим живе місто, у якому векторі рухається та які проблеми турбують мешканців. Всі його види та прояви є елементом міського тексту, який створює образ міста та доносить місцевим жителям, туристам настрої, які перебувають у місті, прагнення суспільства, ідеологічний вектор, у якому йде держава, задоволення чи незадоволення суспільства цим вектором.

Апробацію результатів кваліфікаційної роботи було здійснено шляхом оприлюднення тез наступних доповідей, а також публікацій відповідних тез доповідей у збірниках матеріалів наступних конференцій

1. Майський ДС. Серіал «Гра в кальмара» як вишукана метафора на вплив та вади сучасного капіталізму. *BMC-2021 – International Scientific-Practical Conference of young scientists «Build-Master-Class-2021»*. Зб. Тез Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених. Київ: КНМБА, 2021. С. 450–452.
2. Перегуда Є.В, Майський ДС. Мистецтво як джерело первинної перцепції соціального простору. *Іміджі репутація сучасні тенденції і виклики* Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 23 вересня. 2022 р. М-во освіти і науки України, Київ: нац. ун-т культури і мистецтв. Київ: Вид. центр КНМІМ, 2022. С. 90–93.
3. Майський ДС. Як архітектори вражень та середовища існують впливають на сприйняття простору індивідом. *Просторове планування, містопланування, архітектура, політичні та соціокультурні засади* Зб. наук. праць. Київ-Тернопіль: КНМБА «Бескиди», 2023.
4. Майський ДС. О механізмах формування свідомості в контексті простору потоків. *Просторове планування, містопланування, архітектура, політичні та соціокультурні засади* Зб. наук. пр. Вип. II. ВЗ-х ч. Київ-Тернопіль: КНМБА «Бескиди», 2021. Частина 3 (Студентські читання). С. 100–107.
5. Dmytro Maiskyi. The role of technological advances in improving the logistics and flows of the future cities. *ArchEco 2023 Present space – as the foundation of considerations about the vision of its future. XI International scientific conference, 19TH May 2023.*

Практичне значення

Отримані результати мають вплив у низці напрямів.

По-перше, вони сприяли розвитку та розширенню знань самого автора роботи в рамках дисциплін, що викладаються у Київському національному університеті будівництва і архітектури. Глибоке вивчення механізмів формування свідомості та впливу цих механізмів матиме ефект у процесі використання у сферах професійного застосування, серед них, можливо, подальшій науковій та політичній діяльності.

По-друге, запропоновані у кваліфікаційній роботі теоретичні положення, висновки та рекомендації можуть бути використані у навчальному процесі закладів вищої освіти за освітньо-професійними програмами підготовки бакалаврів зі спеціальності 052 «Політологія», зокрема при розробці та викладанні модулів.

Дякую за увагу!